

Sosiaali- ja terveystaliokunnan kuuleminen

Asia: HE 56/2026 vp

26.5.2026

Jenny Suominen

Yhteiskuntavaikuttamisen johtaja

Yleiset huomiot

- Hyvinvointialueiden rahoitusmalli ei kaikilta osin vielä vastaa hyvinvointialueiden toimintaympäristön tarpeisiin. Malli on osoittautunut tarpeettoman monimutkaiseksi eikä se myöskään kannusta alueita tosiasialliseen tavoitteeseen, eli kustannusvaikuttavien palvelujen tuottamiseen. Rahoitus jakautuu pitkälti sairastavuuden perusteella niin terveydenhuollon kuin sosiaalihuollon kohdalla.
- Palveluiden rahoittamisen ja järjestämisen erottaminen asettaa valtion ja hyvinvointialueet vastakkaisille puolille tilanteessa, jossa niiden pitäisi turvata toimivat palvelut ja tehdä sen eteen saumatonta yhteistyötä.
- Talentia pitää hyvinvointialueiden rahoitusmallin kehittämistä ja tietopohjan vahvistamista kannatettavana. Rahoitusjärjestelmän tulee olla ennakoiva, läpinäkyvä ja perustua mahdollisimman hyvin todelliseen palvelutarpeeseen.
- Esityksen kokonaisuus herättää merkittävää huolta siitä, ovatko hyvinvointialueiden edellytykset turvata perustuslain mukaiset sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut aidosti riittävät tilanteessa, jossa samaan aikaan tavoitellaan merkittäviä säästöjä.
- Talentia korostaa, että rahoitusmallin muutokset eivät saa johtaa siihen, että hyvinvointialueet joutuvat toteuttamaan säästöjä henkilöstövähennyksinä tai kaventamaan palvelujen saatavuutta.

Tarvemallin päivittäminen on perusteltua, mutta sosiaalihuollon palvelutarpeen tunnistamista pitää vahvistaa

- Esityksen merkittävin ongelma liittyy siihen, että sosiaali- ja terveydenhuollon arvioidusta palvelutarpeen kasvusta otettaisiin rahoituksessa huomioon vain 60 prosenttia vuodesta 2027 alkaen.
- Palvelutarpeen kasvun huomioinnin heikentäminen on sosiaalihuollon näkökulmasta kestänytöntä. Sosiaalihuollon palvelutarvetta lisäävät muun muassa väestön ikääntyminen, lapsiperheiden tuen tarpeet, mielenterveys- ja päihdeongelmat, köyhyys, pitkäaikaistyöttömyys ja vammaisten henkilöiden palvelutarpeet. Rahoitusmallin tulee tunnistaa nämä tekijät nykyistä paremmin.
- **Jos palvelutarpeen kasvu tunnistetaan mutta sitä ei rahoiteta täysimääräisesti, syntyy rakenteellinen alijäämä palvelujärjestelmään.**
- Käytännössä tämä merkitsee kasvavaa painetta henkilöstön vähentämiseen, palvelujen saatavuuden heikentymiseen, palvelukriteerien kiristämiseen, jotka yhdessä tulevat johtamaan korjaavien palvelujen käytön lisääntymiseen.
- Sosiaalihuollon palvelutarve ei näy diagnooseina samalla tavalla kuin terveydenhuollossa, vaan siihen vaikuttavat esimerkiksi: toimintakyky, perhetilanne, toimeentulo, pitkäaikainen kuormitus, lastensuojelun ja lapsiperhepalveluiden tarve, mielenterveys- ja päihdehaasteet ja syrjäytymisriskit.
- Samanaikainen palvelutarpeen kasvun vajaa huomioiminen sekä rahoitusmallin vahva tukeutuminen diagnoosi- ja käyttödataan luovat rakenteellisen riskin ennaltaehkäisevien sosiaalipalvelujen alirahoitukselle.

Tietopohjan epävarmuus ei saa johtaa sosiaalihuollon alirahoitukseen

- Esityksessä todetaan, ettei kaikkia THL:n ehdottamia muutoksia voida ottaa käyttöön tietopohjan puutteiden vuoksi. Talentia korostaa, että on käynnistettävä määrätietoinen työ sosiaalihuollon tiedontuotannon kehittämiseksi.
- THL:llä on käytettävissä sosiaalihuollon palvelutarvetta, sosioekonomisia tekijöitä ja hyvinvointi- ja terveyseroja tarkemmin kuvaavia indikaattoreita. **Talentia esittää, että rahoituslain jatkovalmistelussa nostetaan sosiaalihuollon erityisindikaattoreiden painoa ja THL:lle resursoidaan indikaattorityön jatkokehittäminen. Samaan aikaan on välttämätöntä luoda sosiaalihuollolle T&K-rakenne, joka tukisi palveluiden vaikuttavuustiedon karttumista, ja voisi johtaa sosiaalihuollossa käytössä olevia palveluita ja menetelmiä koskevaan suositustoimintaan.**
- Kustannusvaikuttavuuden näkökulmasta on olennaista, että ehkäisevä ja varhainen tuki sosiaalihuollossa vähentää kalliimpien korjaavien palveluiden tarvetta. Nykyinen rahoitusmekanismi ei tunnista tätä, ja säästöpainee ohjaavat alueita leikkaamaan juuri ehkäisevistä palveluista. **Valiokunnan tulee edellyttää valtiovarainministeriötä ja sosiaali- ja terveysministeriötä esittämään tähän korjaavia toimenpiteitä rahoituslain seuraavissa vaiheissa.**
- Ilman tätä sosiaalihuollon todellinen palvelutarve jää jatkossakin osin näkymättömäksi rahoituksessa. [talentia.fi](https://www.talentia.fi)

Pelkkä toteutunut palvelunkäyttö ei kuvaa todellista tarvetta

- Esityksessä rahoitus sidotaan pitkälti toteutuneisiin kustannuksiin ja käytettyihin palveluihin. Tämä voi vahvistaa olemassa olevia alueellisia eroja.
- Alueilla, joissa palveluihin pääsy on jo heikompaa tai henkilöstövaje rajoittaa palvelujen käyttöä, toteutunut käyttö voi aliarvioida todellista tarvetta. Siksi rahoitusmallissa tulisi huomioida myös palvelujen saavutettavuus, palveluvaje, henkilöstön saatavuus, ennaltaehkäisevien palvelujen tarve.
- Hyvinvointialueiden rahoituksen tulee jatkossa tunnistaa nykyistä paremmin myös sosiaalihuollon palvelutarve.
- Rahoitusmalli ei saa perustua yksinomaan toteutuneeseen palvelunkäyttöön tai diagnoositietoon, vaan sen tulee huomioida myös sosiaalihuollon erityispiirteet.
- Sosiaalihuollon tiedontuotannon ja tutkimusperustan vahvistaminen on välttämätöntä rahoituksen oikeudenmukaisen kohdentumisen varmistamiseksi.

Yhteenveto

- Talentia pitää hyvinvointialueiden rahoitusmallin kehittämistä ja tietopohjan päivittämistä tarpeellisena, mutta katsoo, että esityksen säästöpainotteiset ratkaisut sisältävät merkittäviä riskejä palvelujen riittävälle rahoitukselle ja yhdenvertaiselle saatavuudelle.
- Erityisen ongelmallista on, että sosiaali- ja terveydenhuollon arvioidusta palvelutarpeen kasvusta huomioitaisiin rahoituksessa vain 60 prosenttia, vaikka palvelutarpeen ennakoitaan kasvavan useista samanaikaisista tekijöistä.
- Talentia korostaa, että hyvinvointialueiden rahoituksen tulee perustua nykyistä paremmin todelliseen palvelutarpeeseen ja tunnistaa sosiaalihuollon erityispiirteet. Rahoitusmalli ei saa ohjata alueita vähentämään henkilöstöä tai kaventamaan palvelujen saatavuutta eikä siirtää painopistettä pois ennaltaehkäisevistä ja varhaisen tuen palveluista kohti raskaampia korjaavia palveluja.
- Jatkokehittämisessä tulee vahvistaa sosiaalihuollon tiedontuotantoa, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa sekä varmistaa, että rahoitusmalli huomioi toteutuneen palvelunkäytön lisäksi myös palveluvajeen, palvelujen saavutettavuuden ja pitkän aikavälin kustannusvaikuttavuuden.
- Näin voidaan turvata perustuslain mukaisten sosiaali- ja terveystalvelujen toteutuminen koko maassa.

Kiitos!

talentia.fi

Talentia ry

@talentia_ry